

اهمیت دعا و ذکر خداوند و مفهوم نیکی و برّ

دومین نشست از سلسله نشست‌های در محضر نور یکشنبه ۲۹ فروردین ۱۴۰۰ برگزار شد. در ابتدای این نشست آقای دکتر صادقی‌زاده مدیر محترم امور فرهنگی پژوهشگاه، سرکار خانم دکتر پارسا را به عنوان سخنران دومین روز معرفی کردند که سخنان خود را با عنوان «اهمیت دعا و ذکر خداوند و مفهوم نیکی و برّ» ایراد خواهند کرد.

بعد از تلاوت آیاتی چند از کلام الله مجید سرکار خانم دکتر فروغ پارسا مدیر محترم گروه پژوهشی علوم قرآنی سخنان خود را آغاز کردند. ایشان پس از سلام و درود بر ساحت مقدس پیامبر رحمت و مهربانی و اهل بیت مطهرشان و تشکر از معاونت کاربردی سازی علوم انسانی و فرهنگی، سخنرانی خود را آغاز کردند.

خانم دکتر پارسا در ابتدای سخنان خود یادآور شدند که بیش از یکسال است، با قرار گرفتن در وضعیت پاندمی کرونا نتوانسته‌ایم همکاران و بستگان خود را ملاقات کنیم و ارتباط‌های ما محدود و مسدود شده است و در این شرایط احساس دل‌تنگی و تنهایی و غربت داریم. اما در واقع این احساس تنهایی و غربت احساسی ازلی و ابدی است که همواره همراه بشر بوده، حضرت مولانا این تنهایی را به زیبایی در ابتدای مثنوی به تصویر کشیده است:

بشنو از نی چون حکایت می کند از جدایی‌ها حکایت می کند

از نیستان تا مرا بیریده‌اند از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

این رنج و درد تنهایی و غربت تا زمانی که دوباره انسان به اصل اولیه خود که آفریدگار نخستین است بازگردد با او همراه است. چنین است که وقتی به علم شهودی به خودمان نگاه می‌کنیم، مشاهده می‌کنیم در زمان‌های تنهایی و درد و رنج و سختی اولین اسمی که بر زبان می‌آوریم اسم خداوند است و همین بر زبان آوردن اسم خدا باعث آرامش ماست و اتصال کوتاهی که با بی‌نهایت ایجاد می‌شود باعث وصول به آرامش می‌شود، همین صدا کردن خدا «دعا» است.

مدیر گروه علوم قرآنی پژوهشگاه در ادامه سخنان خود گفت، خداوند باری تعالی ۲۸۰ بار از ماده «ذکر» در قرآن استفاده کرده است که نشان می‌دهد چقدر یاد آوردن نام خداوند از سوی انسان ناچیز برای خداوند قادر متعال مهم است. «فَادْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ» خداوند ما، همه آفریدگان خودش، را صدا می‌زند و می‌گوید مرا یاد کنید.

ایشان در ادامه سخنان خود به بحث دعا در قرآن پرداختند که ماده «دعا» نزدیک به ۱۶۰ بار در قرآن تکرار شده و بیش از ۱۰۰ مرتبه آن مربوط به مبحث دعا کردن است. در آیه ۷۷ سوره فرقان اهمیت انسانها نزد خداوند به دعا

کردن آنها دانسته می‌شود: «قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْ لَا دُعَاؤُكُمْ» ای پیامبر به آفریده‌های من بگو خداوند هیچ اهمیتی برای شما قائل نبود اگر مرا دعا نمی‌کردید.

خانم دکتر پارسا در سخنان خود به آیه ۱۸۸ سوره بقره و نکات آن در تفسیر المیزان اشاره کردند و این آیه را یکی از مهمترین آیات قرآن کریم درباره دعا و رابطه عاشقانه بنده و معبود و اهمیت دعا نزد خداوند دانستند. «إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي» ای پیامبر اگر بندگان من از شما راجع به من پرسیدند، به آنها بگو که من نزدیکم، اجابت می‌کنم دعوت خواندن کسی که مرا دعا می‌کند.

با نگاهی به تفسیر المیزان در مورد این آیه، خواهیم دید که حضرت علامه متذکر می‌شوند در این آیه اساس گفتار بر تکلم وحده قرار داده شده و هیچ صیغه غیبتی در آن نیست. در همین یک آیه هفت ضمیر متکلم وحده به کار برده شده که در قرآن منحصر به فرد است و این نشان‌دهنده نوع رابطه بدون واسطه‌ای است که خداوند در دعا برای بندگانش لحاظ کرده است.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در پایان سخنان خود به این نکته اشاره کرد که وقتی خداوند می‌فرماید «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» دقیقاً منظور این است که «أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» یعنی همین که با یاد خداوند به آرامش می‌رسیم به معنای استجابت دعاها می‌باشد.